

Cruthanna a choisceann ar pháipéar lúbadh

Súil thapa ar an gceacht

Tosaigh trí stiall chothrom pháipéir a choinneáil amach ar nós cláir tumadóireachta, ionas go dtiteann an ceann scaoilte síos go liobarnach, agus fiafraigh cén fáth nach bhfuil athrú ar bith tagtha ar an bpáipéar féin. Ainmnigh righneas agus na trí chruth — V domhain, feadán teann, fillteacha consairtín — agus ansin tuarann na beirteanna cé acu is fearr a sheasfaidh in aghaidh lúbadh. Roinneann gach beirt an obair chun V amháin, feadán amháin agus stiall amháin le fillteacha consairtín a dhéanamh, coinníonn siad gach ceann amach go cothrom ó cheann amháin, agus taifeadann siad ar leathanach na Dialainne Imscrúdaithe ar thit sé nó ar sheas sé. Críochnaigh trí fheadáin agus iomairí fíora a chuardach timpeall an tseomra agus na tuair ar an gclár a chur i gcomparáid leis an méid a mhothaigh na lámha.

Cuspóirí foghlama

- Taispeáin gur féidir leis an bpáipéar céanna a bheith liobarnach nó righin ag brath ar a chruth
- Cuir filleadh V, feadán agus consairtín i gcomparáid le chéile de réir chomh maith agus a sheasann gach ceann in aghaidh lúbadh
- Aimsigh samplaí fíora d'fheadáin agus d'iomairí atá ag déanamh obair struchtúrach

Roimh an gclog – ullmhúchán

Gearr bileoga A4 ina stiallacha thart ar 4 cm × 21 cm an lá roimh ré — ceithre go sé stiall do gach beirt, chomh maith le cinn bhreise. Fill V domhain amháin, feadán amháin agus stiall amháin le fillteacha consairtín roimh ré do gach bord mar mhúnlaí tacaíochta. Bíodh feadán póstaeir amháin, píosa amháin cárta iomaireach agus beagán téipe greamaithí réidh agat le cur thart.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
stiallacha páipéir gearrtha as A4 (thart ar 4 cm × 21 cm)	4	péire	seomra ranga	bileoga A4 a stróiceadh ina stiallacha fada de láimh ag tús na gníomhaíochta
téip chumhdaithe, nó masking tape (píosaí beaga chun ailt na bhfeadán a choinneáil le chéile)	1	grúpa	seomra ranga	stápla amháin, nó é a fháisceadh go teann idir na méara, chun an feadán a choinneáil dúnta
feadán póstaeir rollaithe	1	rang	seomra ranga	feadán folamh ó rolla cistine nó ó pháipéar beartán
sampla de chárta iomaireach	1	rang	seomra ranga	taobh bosca cairtchláir le hiomairí, gearrtha ina phíosa ar mhéid láimhe

Pointe sábháilteachta

Gearr na stiallacha roimh ré. Déan maoirseacht ar úsáid éadrom téipe greamaithí ar na feadáin; coinnigh na gíotaí páipéir den urlár agus an seomra á shlachtú.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Coinnigh stiall chothrom amháin amach ó cheann amháin ionas go bhfeiceann an rang ar fad í ag titim síos go liobarnach. Fiafraigh cén fáth a dtiteann an páipéar síos nuair nach bhfuil athrú ar bith tagtha ar an bpáipéar féin. Glac le dhá nó trí thuairim agus fág mar atá siad — ná ceartaigh fós iad, agus coinnigh na stiallacha múnlaíthe as radharc.
- **An páipéar céanna, cruth difriúil:** Ainmnigh go hachomair righneas agus na trí chruth ar an gclár bán idirghníomhach — V domhain, feadán, fillteacha consairtín (iomairí) — i dteanga shimplí amháin. Ná rangaigh iad. Coinnigh na sainmhínte iomlána mar thagairt duit féin, ní mar script, agus ná déan comparáid ar bith go dtí go mbeidh na tuair déanta.
- **Tuar cén cruth is fearr a sheasfaidh:** Reáchtáil gníomhaíocht ghearr smaoinigh-beirt-roinn agus na stiallacha múnlaíthe fós i bhfolach. Scríobh dhá nó trí thuar ó na daltaí ar an gclár ina bhfocail féin le filleadh orthu níos déanaí. Glac le rogha ar bith a bhfuil réasúnú taobh thiar di; ná habair faic faoin gcruth a bhfuil tú ag súil leis a bhuachan.
- **Déan an stiall níos righne ar thrí bhealach:** Léirigh an filleadh agus an greim amháin ar feadh thart ar thrí nóiméad: an fad céanna ag gobadh amach, gan aon rud faoi, an V ina sheasamh ar nós bíoma dín, an feadán fáiscithe nó greamaithe go héadrom le téip, iomairí an chonsairtín ag rith ón lámh go dtí an ceann scaoilte agus fágtha ina seasamh. Roinneann na beirteanna an obair ansin ionas go mothaíonn an bheirt acu gach cruth. Siúil timpeall ag faire ar rudaí a mhilleann an tástáil chothrom — V ar a thaobh, consairtín brúite cothrom, feadán scaoilte — agus tabhair múnla réamhfhillte do bheirt atá i bhfostú ionas go dtarlóidh an chomparáid fós.
- **Taifead an méid a d'inis do lámh duit:** Inis do na daltaí cad ba cheart dóibh a thaifeadadh, ní conas línte a tharraingt ar an leathanach: ar thit nó ar sheas gach ceann acu — an stiall chothrom, an V, an feadán agus na fillteacha consairtín — chomh maith le cé acu ab fhearr a sheas in aghaidh lúbadh agus cúis amháin leis sin. Más líníocht amháin a rinne dalta, iarr air nó uirthi abairt amháin a rá os ard faoin gcruth ab fhearr.
- **Cuardaigh na cruthanna céanna sa saol fíor:** Cuir an feadán póstaer agus an cárta iomaireach thart, ansin glan spás do dhá cheannteideal ar an gclár — Cruthanna feadáin agus Cruthanna iomaireacha. Tabhair féin cúpla sampla éasca chun tosú (cosa cathaoireacha, cárta iomaireach ar an taispeántas), lig do na grúpaí a gcuid aimsithe a thaispeáint agus a ainmniú, agus breac síos gach ceann faoin gceannteideal cuí. Fiafraigh cén fáth a roghnódh tógálaí feadán nó ábhar dín le hiomairí.
- **Cad a d'athraigh an cruth?:** Fill ar dhá thuar ar an gclár agus cuir i gcomparáid iad leis an méid a mhothaigh na lámha. Tarraing amach ón rang gur fhan an páipéar mar an gcéanna agus nár athraigh ach an cruth. Féach ar fheadáin scaoilte nó ar V-anna éadoimhne mar fhianaise ón tástáil chothrom, ní mar bhotúin. Machnamh ó bhéal amháin: cad a chuir iontas ort nuair a choinnigh tú na cruthanna?

Cad ba cheart a fheiceáil

Titeann an stiall chothrom síos láithreach. Is gnách go seasann V domhain a choinnítear ina sheasamh níos fearr; seasann na fillteacha consairtín go maith in aghaidh lúbadh nuair a fhanann na hiomairí ina seasamh; is minic gurb é feadán teann is righne a mhothaítear. Nuair a thiteann cruth gan súil leis, is gnách gur feadán scaoilte, V éadomhain, consairtín atá brúite cothrom, nó V a coinníodh ar a thaobh is cúis leis — fill nó coinnigh arís é agus bain triail eile as.

Míthuiscintí agus idirghabhálacha

- **Deir na daltaí go gcaithfidh an páipéar a bheith níos tiubha nó níos láidre chun gan titim síos.** — Coinnigh an stiall chothrom in aice le stiall mhúnlaíthe a rinneadh as an mbileog chéanna agus fiafraigh cad a d'athraigh i ndáiríre. Taispeáin arís na stiallacha comhionanna ionas gurb é an cruth an t-aon difríocht.
- **Coinníonn na daltaí an V ar a thaobh nó brúnn siad an consairtín cothrom agus socraíonn siad nach n-oibríonn na cruthanna sin.** — Stop agus léirigh arís conas an V a choinneáil ina sheasamh ar nós bíoma dín agus na hiomairí a fhágáil ina seasamh. Fiafraigh cad a d'athraigh faoin bhfillleadh nó faoin ngreim, ansin lig dóibh an difríocht a mhothú.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Tabhair na múnlaí tacaíochta réamhfhillte — V, feadán agus fillteacha consairtín — don bheirt ionas go mbeidh siad fós in ann gach cruth a choinneáil, a mhothú agus a chur i gcomparáid. • Glac le taifead líníochta chomh maith le habairt amháin ó bhéal faoin gcruth ab fhearr a sheas.	• Spreag na beirteanna le rá ar athraigh an páipéar nó an cruth amháin, agus cén cruth a mbeadh muinín acu as chun cárta éadrom a iompar.	• Bain triail as V níos éadoimhne i gcomparáid le V níos doimhne, an dá cheann á gcoinneáil ina seasamh ar nós bíomaí dín, agus abair cé acu is righne a mhothaítear agus cén fáth. • Déan léirmheas ar thástáil comharsan: an raibh an fad a bhí ag gobadh amach mar an gcéanna, agus ar fágadh iomairí an chonsairtín ina seasamh?

Nasc traschuraclaim

Déan nasc le díonta cruach rocach in Éirinn agus le feadáin scafaill atá folamh ina lár — cruthanna a roghnaítear chun fanacht righin agus éadrom sa ghaoth agus sa bháisteach.

